

แนวทางการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับ คนพิการทางการได้ยิน

The Guideline of Scriptwriting for Sign-Presented TV Programme for the Audience with Hearing Impairment

สุดถนอม รอดสว่าง*
Sudthanom Rodsawang*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการเขียนบทรายการรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน โดยได้มีการทบทวนวรรณกรรม สัมภาษณ์คนเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ และจากประสบการณ์ในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของผู้เขียนบทความ รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอคือ รายการโทรทัศน์ที่มีการบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอควบคู่ไปกับเสียงพากย์และมีคำบรรยายแทนเสียงตลอดทั้งรายการ เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเพื่อให้ทุกคนสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกันได้ ผู้เขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอจำเป็นต้องทำความเข้าใจข้อกำหนดในการสื่อสารและธรรมชาติของคนหูหนวก เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกเนื้อหา การใช้ภาษาการเล่าเรื่องด้วยภาพ และเทคนิคการนำเสนอ

325

*อาจารย์ประจำหลักสูตรสื่อดิจิทัลและการสร้างสรรค์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 ช่องทางการติดต่อ: sudthanom.rog@dpu.ac.th

*Lecturer at Digital Media and Creation Program, Faculty of Communication Arts,
Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand E-mail: sudthanom.rog@dpu.ac.th

ผลการศึกษาพบว่า หลักการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอมี 5 ขั้นตอนคือ 1.) การวางแผนการผลิต (Panning) โดยควรอยู่ภายใต้แนวคิด “สนับสนุนคนพิการให้ดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนทั่วไป” 2.) การค้นคว้าและการคัดเลือกเนื้อหา (Research) ควรเลือกเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เน้นสร้างทักษะชีวิต สอดแทรกเนื้อหารายการที่คนพิการสามารถใช้ประโยชน์ได้ 3.) การเขียนโครงเรื่อง (Synopsis) การลำดับเรื่องราวต้องไม่ซับซ้อน สลับไปมา 4.) เขียนบทสำหรับถ่ายทำ (Shooting script) ผู้เขียนบทควรให้ความสำคัญกับเทคนิคการสื่อสารด้วยภาพ เนื่องจากคนหูหนวกรับรู้ผ่านการมองเห็นเป็นหลัก ไม่ควรมีอะไรบกพรอนการสื่อสารด้วยภาษามือ 5.) การตรวจทานและแก้ไขบท (Rewriting) ผู้เขียนบทควรมีคนหูหนวกเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นหนึ่งในทีมผู้ตรวจทานและแก้ไขบทเพื่อให้ข้อมูลเรื่องคนพิการที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสื่อได้ การใช้ภาษาสำหรับคนหูหนวกควรใช้ภาษากึ่งทางการ สั้น กระชับ ได้ใจความ เรียงประโยคไม่ซับซ้อน โดยแบ่งประโยคให้สั้นและเขียนเนื้อหาให้เรียงตามลำดับเวลา

คำสำคัญ: บทรายการโทรทัศน์ / บทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ / คนพิการทางการได้ยิน / คนหูหนวก

Abstract

Combining the writer's technical know-how with reviewing the relevant literatures and interviewing the professional scriptwriters, this article is aimed to propose the guideline of scriptwriting for signed-presented TV programme for the audience with hearing impairment. The main area of investigation is the feature of signed-presented TV programme which is the one that is presented to the audience with the full-screen sign language, the extra voice over, and the captions throughout the length of the show. By these essentials components, the people with hearing impairment are equal to the mass audience regarding the accessibility of information. To this end, the scriptwriter is suggested to acknowledge the ability and limitation in communication of the people in this group in order to effectively visualize and present the programme concerning the content selection and the use of language.

Dealing with audience with hearing impairment, this article proposes five steps of scriptwriting techniques. The first step is 'planning' which should be under the concept of equality between people who are disabled and those who are not. The second step is 'researching' which is dealt with the selection of content that is applicable and useful for their living. The next one is 'writing synopsis.' The sequence of story has to be well organized and not to be complicated. The fourth step is 'writing shooting script.'

Visual communication is the prioritization that scriptwriter should pay attention to. Moreover, sign language must be free from any interference. The final step is 'rewriting' meaning that the scriptwriter should seek for advices from the people with hearing impairment or having them as a script editor. The script will, therefore, be practicable for media production. Additionally, the use of language should be in semi-formal style representing concise format with to-the-point and easy-to-understand sentences in chronological arrangement.

Keywords: Scriptwriting / Scriptwriting for sign-presented TV programmes / People with hearing impairment / Deaf people

บทนำ

รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ คือ รายการโทรทัศน์ที่มีการบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอควบคู่ไปกับเสียงพากย์และมีคำบรรยายแทนเสียงตลอดทั้งรายการ รายการโทรทัศน์ประเภทนี้นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย และอยู่ในระยะเริ่มต้นทดลองผลิตรายการต้นแบบเพื่อให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากคนหูหนวกถือว่าเป็นผู้ที่พิการทางการติดต่อสื่อสาร (Communicatively Handicapped) กล่าวคือคนหูหนวกจะมีอุปสรรคในการสื่อสาร ด้วยข้อจำกัดทางการได้ยินและข้อจำกัดจากความแตกต่างของไวยากรณ์ภาษามือและไวยากรณ์ภาษาไทยทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อใหม่ รวมทั้งการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอจึงเป็นช่องทางสื่อสารสำคัญสำหรับคนหูหนวก คนหูตึง และคนที่สูญเสียการได้ยินภายหลัง ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ได้ตามสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารพื้นฐาน ผู้เขียนบทและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จึงควรทำความเข้าใจข้อจำกัด และเรียนรู้วิธีการสื่อสารเพื่อให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป

ทั้งนี้ ประเทศไทยมีนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาชีวิตคนพิการเพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมคนทั่วไปอย่างต่อเนื่องในหลายมิติ ทั้งด้านสาธารณสุข การคมนาคม การศึกษา เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร บทความวิชาการนี้จึงใช้กรอบแนวคิดจากแผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2

ว่าด้วยเรื่องการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้อธิบายไว้ว่าการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมยังเป็นปัญหาท้าทาย โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ได้กำหนดให้มีการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิ เทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีเพื่อผู้พิการ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ เทคโนโลยีทางการแพทย์ โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนหรือชุมชน

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 20 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ รวมถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด

นอกจากนี้ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับ และดูแลการประกอบกิจการโทรทัศน์ได้ออกประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (2560) กำหนดให้การประกอบกิจการต้องมีบริการพื้นฐานที่ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดเป็นมาตรการพื้นฐานให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์สำหรับการให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต้องจัดให้มีบริการให้สอดคล้องกับรูปแบบของแต่ละรายการ โดยอย่างน้อยต้องมีสัดส่วน ดังนี้

1. บริการล่ามภาษามือ (Sign Language Interpreting) อย่างน้อยร้อยละ 5 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ 9 ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน

2. บริการคำบรรยายแทนเสียง (Captions) อย่างน้อยร้อยละ 40 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ 60 ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า 180 นาทีต่อวัน

3. บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) อย่างน้อยร้อยละ 5 ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์

ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ 10 ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า 60 นาทีต่อวัน

จากนโยบายข้างต้นจะเห็นได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ชิดตัวคนพิการและคนพิการสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด คนพิการจึงมีความคาดหวังต่อสื่อโทรทัศน์ทั้งด้านปริมาณรายการโทรทัศน์ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ด้านเนื้อหาที่ควรหลากหลาย ด้านเทคนิคการนำเสนอที่เสริมให้คนพิการโดยเฉพาะคนหูหนวกและคนตาบอดเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของตรี บุญเจือ และกิริติ บุญเจือ (2558) ที่อธิบายว่าคนพิการในฐานะผู้รับสื่อจะต้องการเสพสื่อโทรทัศน์ทุกประเภทและทุกรูปแบบในเวลาที่หลากหลายเช่นเดียวกับคนทั่วไป เนื่องจากคนพิการแต่ละประเภทรับรู้สื่อโทรทัศน์แตกต่างกันจึงต้องลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันไปตามประเภทของการพิการในขณะเดียวกันก็อาจจะต้องพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดรายการโทรทัศน์เฉพาะคนพิการแต่ละประเภท ซึ่งต้องพิจารณาว่าจะจัดรายการโทรทัศน์ลักษณะใดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของคนพิการประเภทใดหรือจะจัดรายการเพื่อบันเทิงสนุกสนานเฉพาะคนพิการด้วยก็ได้

นอกจากนี้ในงานวิจัยของฤทัยพร ม่วงเทศ สุรพล บุญลือ และกิริติ ตันเสถียร (2557) ได้อธิบายความต้องการของคนพิการทางการได้ยินว่าคนพิการทางการได้ยินต้องการให้มีทั้งจอลุ่มและคำบรรยายภาพปรากฏอยู่ในรายการโทรทัศน์ และรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพรูปแบบรายการอยู่ในระดับดีควรประกอบด้วยจอลุ่มที่มีขนาดใหญ่และคำบรรยายแทนเสียง (Captions) ทำให้คนพิการทางการได้ยินสามารถรับรู้ข้อมูลจากรายการได้อย่างครบถ้วน

การให้บริการทางสื่อโทรทัศน์สำหรับคนพิการทางการได้ยิน จะประกอบด้วยสื่อ 2 ประเภท ได้แก่ บริการล่ามภาษามือ (Sign Language Interpreting) และบริการคำบรรยายแทนเสียง (Captions) ในประเทศไทย จะค่อนข้างคุ้นเคยกับล่ามภาษามือทางโทรทัศน์ แต่เป็นจอดีกรวมด้าน ล่างของโทรทัศน์ (อารดา ครูจิต: 2560) ทั้งนี้ รายการโทรทัศน์ภาษามือ เต็มจอ (Sign-presented programmes) จึงมีความจำเป็นเนื่องจากภาษามือ เป็นภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งของคนพิการทางการได้ยิน คนกลุ่มนี้จำนวน มากในประเทศไทยมีปัญหาในการอ่านเขียนภาษาไทย บางครั้งพวกเขา จะอ่านคำบรรยายแทนเสียง (Captions) ไม่ทัน และล่ามภาษามือที่มุม โทรทัศน์มีขนาดเล็กเกินไป รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอจึงเป็นวิธีที่ทำให้ คนหูหนวกสามารถเข้าใจเนื้อหาของรายการได้ และสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารทางโทรทัศน์ได้ตามสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารพื้นฐานอย่าง เท่าเทียมกับคนทั่วไป แต่ปัญหาสำคัญคือนักเขียนบทจะสร้างสรรค์รายการ โทรทัศน์ภาษามือเต็มจออย่างไรให้เหมาะสมกับธรรมชาติการรับชมของ คนหูหนวก และให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งคนหูหนวกและคนที่มีการได้ยิน สามารถรับชมรายการร่วมกันได้ ดังนั้นทักษะการเขียนบทรายการโทรทัศน์ ภาษามือเต็มจอจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังขาดการศึกษาอย่างจริงจังในเรื่องของหลักการ เขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ทำให้ขาดองค์ความรู้ในการผลิตรายการที่สามารถทำให้คนพิการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิงได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ผู้เขียนบทความยังพบว่ การเขียนบทรายการโทรทัศน์เพื่อคนหูหนวกมีรายละเอียดบางประการที่ แตกต่างจากการเขียนรายการโทรทัศน์ทั่วไป เนื่องจากผู้เขียนบทความ

เป็นหนึ่งในทีมเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอรายการพลเมือง D (Deaf Citizen) ซีซั่น 3 รายการที่นำเสนอเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของพลเมืองไทย รวมทั้งสาระที่เป็นประโยชน์กับทุกคนในสังคม ออกอากาศทางโทรทัศน์รัฐสภา ดิจิทัลทีวี ช่อง 10 และรายการสื่อด้วยใจซึ่งเป็นรายการข่าวโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอที่สรุปข่าวงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยรายการพลเมือง D เป็นรายการต้นแบบบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีล่ามภาษามือเต็มจอ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้ที่มีปัญหาทางการได้ยิน และสื่อความหมายให้เข้าถึง รับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน ผลิตรายการโดยความร่วมมือของโทรทัศน์รัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเขียนบทรายการรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน โดยได้มีการทบทวนวรรณกรรม สัมภาษณ์คนเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ และจากประสบการณ์ในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของผู้เขียนบทความ เพื่อสะท้อนหลักการและเทคนิคการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ อีกทั้งได้อรรถความรู้ใหม่ในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสื่อเพื่อคนพิการในประเทศไทยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

คำบรรยายแทนเสียง (Captions)	เทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลในการรับชมโทรทัศน์สำหรับคนพิการทางการได้ยิน
ภาษามือ (Sign Language: SL)	การสื่อสารโดยใช้การเคลื่อนไหวของมือประกอบกับท่าทางของร่างกายและสีหน้า เป็นการสื่อสารทางภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ในสังคมคนหูหนวกจะมีการเรียนภาษามือที่ใช้ระหว่างกัน
รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ (Sign-presented programme)	รายการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอ เช่น การจัดให้มีล่ามภาษามือระหว่างการสนทนา หรือในรายการ รวมทั้งการใช้ภาษามือโดยคนหูหนวกและล่ามภาษามือ ควบคู่ไปกับเสียง ในลักษณะเป็น ผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมดำเนินรายการ ผู้บรรยาย หรือในลักษณะอื่นใด ที่เป็นการใช้ภาษามือโดยตรง และมีคำบรรยายแทนเสียง รวมทั้งมีเสียงพากย์ตลอดทั้งรายการ <u>หมายเหตุ</u> คำภาษาไทยยึดตาม กสทช. กำหนด ส่วนคำภาษาอังกฤษยึดตาม OFCOM กำหนด
คนพิการ (Persons with disabilities)	บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรมสติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป
คนหูหนวก (Deaf people)	บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมชีวิตประจำวัน หรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

<p>คนหูตึง (Hard of hearing people)</p>	<p>บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 40 เดซิเบล</p>
<p>คนพิการทางการสื่อความหมาย (People with cognition impairment)</p>	<p>บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ</p>

รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2560) เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อธิบายว่า การบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอ คือ การจัดทำมีล่ามภาษามือระหว่างการสนทนาหรือในรายการ รวมทั้งการใช้ภาษามือโดยคนหูหนวกและล่ามภาษามือควบคู่ไปกับเสียงในลักษณะเป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมดำเนินรายการ ผู้บรรยายหรือในลักษณะอื่นใดที่เป็นการใช้ภาษามือโดยตรง ดังนั้น รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอจึงเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีการบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอควบคู่ไปกับเสียงพากย์และมีคำบรรยายแทนเสียงตลอดทั้งรายการ เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับชมได้พร้อมกัน

ในช่วงเริ่มต้นมีการบริการจอล่ามภาษามือและคำบรรยายแทนเสียงให้กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน โดยกำเนิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกันทั้งในยุโรปและอเมริกา อารดา ครุจิต (2560) พบว่าในต่างประเทศมีการใช้จอล่ามภาษามือที่มีขนาดใหญ่อยู่บ้างพอสมควร แต่จะเป็น

336

รายการที่มีความยาวในการออกอากาศไม่นานนัก เช่น ช่วงของการนำเสนอประเด็นข่าวประจำวัน ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าเป็นการออกแบบของผู้ผลิตต้องการให้ไม่กระทบกับกลุ่มที่ไม่พิการทางการได้ยินด้วย เช่นเดียวกัน หรือในหลายประเทศที่เทคโนโลยีได้ก้าวไปสู่การเป็น Interactive Television การเลือกจอล่ามภาษามือทำให้มีขนาดใหญ่ขึ้นจากปกติหรือปัดเปิดได้ เช่น BBC (British Broadcasting Corporation) ใช้เทคโนโลยีผู้รับสารในรูปแบบ iPlayer ที่ให้ผู้รับสารสามารถเลือกเปิดปิดล่ามภาษามือจากระบบหน้าจอปกติ ในรายการที่มีล่ามภาษามือ (Signed Program) ทำให้การออกแบบการปรากฏล่ามภาษามือทางหน้าจอโทรทัศน์มีขนาดใหญ่ขึ้น ดูท่ามมือได้ชัดเจนมากขึ้น

สำหรับกฎหมายของประเทศอังกฤษ (Communications Act 2003) ได้กำหนดให้ผู้ให้บริการกิจการโทรทัศน์ต้องจัดให้มีรายการที่มีการบรรยายโดยใช้ภาษามือ (Sign Language) ร้อยละ 5 ภายในสิ้นปี พ.ศ. 2553 โดยสามารถเลือกดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ จัดให้มีการบรรยายโดยล่ามภาษามือในรายการปกติ หรือจัดให้มีรายการที่ผลิตโดยคนพิการทางการได้ยินหรือเพื่อคนพิการทางการได้ยินซึ่งมีการนำเสนอเป็นภาษามือ (กลุ่มงานรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556)

ในเอกสารนโยบายของ Office of Communications หรือ OFCOM (2014) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการสื่อสาร โทรคมนาคมและสื่อในสหราชอาณาจักร ได้ยกตัวอย่างรายการโทรทัศน์

ภาษามือเต็มจอ (Sign-presented programmes) ดังนี้ รายการ See Hear ออกอากาศทางช่อง BBC (British Broadcasting Corporation) รายการ The Hub และรายการ Punk Chef ออกอากาศทาง BSL Zone

ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกิจการโทรคมนาคม (Telecommunications Act of 1996) มีผลให้คณะกรรมการกำกับดูแลสื่อของสหรัฐอเมริกา (Federal Communications Commission หรือ FCC) มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการออกอากาศว่ารายการข่าวต้องมีคำบรรยายแทนเสียงร้อยละ 100 ในปี 2006 รายการที่ผลิตเพื่อคนหูหนวก ยกตัวอย่างเช่น Signing Time ออกอากาศทางทีวีสาธารณะในปี 2006 – 2008 รายการ Dr. Wonder's Workshop ออกอากาศในเครือข่ายทีวีเคเบิล (อารดา ครุจิต: 2560)

สำหรับประเทศไทย ในปี 2553 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตมีโครงการ Thai Deaf เพื่อพัฒนารายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวกที่ทุกคนชมร่วมกันได้ เนื่องจากเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีบริการภาษามือเต็มจอ มีคำบรรยายแทนเสียงและเสียงพากย์บรรยายภาษามือประกอบในรายการ Thai Deaf TV ถือเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่นำเสนอรายการโดยคนหูหนวกและเพื่อคนหูหนวก และคนทั่วไปสามารถรับชมร่วมกันได้ โดยในช่วงแรกเป็นรายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก ได้แก่ รายการหัตถภาษานานาชาติ และรายการ Thai Deaf Talk ก่อนที่จะพัฒนารายการรูปแบบอื่น อาทิ ข่าวและสาระบันเทิง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น รายการใจเท่ากัน รายการพลเมือง D (Deaf Citizen) และรายการสื่อด้วยใจ

หลักการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ

การเขียนบทโทรทัศน์เป็นหัวใจสำคัญในการผลิตรายการซึ่งอยู่ในขั้นตอนการเตรียมงานก่อนการผลิต (Pre-Production) เนื่องจากบทโทรทัศน์จะถ่ายทอดเรื่องราว อธิบายภาพและเสียงที่จะเกิดขึ้นในรายการ รวมทั้งแสดงรายละเอียดที่จะถ่ายทำเพื่อเป็นแนวทางให้ทีมงานปฏิบัติตามได้ คมสัน รัตนะสิมากุล (2555) อธิบายขั้นตอนการเขียนบทโทรทัศน์ว่าการเขียนบทวิทยุโทรทัศน์มีขั้นตอนการทำงานที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผนการผลิต (Planning) ค้นคว้าและเรียบเรียงข้อมูล (Research) การเขียนโครงเรื่อง (Synopsis) เขียนบทสำหรับถ่ายทำ (Shooting script) และการตรวจทานและแก้ไขบท (Rewriting)

จากการสัมภาษณ์ประกายรัตน์ ณ ศรีโต พิมพลอย รัตนมาศ และสุดถนอม รอดสว่างคนเขียนบทรายการโทรทัศน์อิสระ ซึ่งเป็นทีมคนเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ รายการพลเมือง D (Deaf Citizen) ซีซั่น 3 และรายการสื่อด้วยใจ โดยรายการพลเมือง D (Deaf Citizen) เป็นรายการต้นแบบของรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอในประเทศไทย และเป็นรายการที่ได้รับรางวัลประชาชนดีประจำปี 2560 จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะสื่อที่นำเสนอกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ดีเด่นแก่ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก พบว่า ขั้นตอนการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอ นั้นยังคงยึดหลักการทำงานเดียวกันกับการเขียนบทรายการโทรทัศน์ทั่วไป เพียงแต่ต้องปรับรายละเอียดบางประการเพื่อให้รายการนั้นสามารถสื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายและไม่เป็นอุปสรรคต่อการรับชมรายการโทรทัศน์ของคนหูหนวก ดังนี้

1. การวางแผนการผลิต (planning)

ผู้เขียนบทควรรู้ความสำคัญกับการวางแผนการผลิตรายการ ก่อนเริ่มเขียนบท โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และรูปแบบรายการให้ชัดเจน รายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอมี กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ คนหูหนวก คนหูตึง และคนที่สูญเสียการได้ยินภายหลัง ซึ่งมีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และกลุ่มเป้าหมายรอง คือ บุคคลทั่วไป ทั้งนี้บทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอควรอยู่ภายใต้แนวคิด “สนับสนุน คนพิการให้ดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนทั่วไป” ดังนั้นเนื้อหาควรหลากหลาย อีกทั้งเนื้อหาและรูปแบบไม่จำเป็นต้องแปลกแยกเฉพาะคนพิการ

2. การค้นคว้าและการคัดเลือกเนื้อหา (research)

ในการค้นคว้าและการคัดเลือกเนื้อหา ผู้เขียนบทควรค้นคว้า และเลือกเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัว เน้นสร้างทักษะชีวิต สอดแทรกเนื้อหา รายการที่คนพิการสามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น การดำรงชีวิต สิทธิคนพิการ กฎหมายของคนพิการ การประกอบอาชีพ รวมทั้งเนื้อหาควรสนับสนุนทัศนคติเชิงบวกต่อคนพิการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติการใช้ชีวิตอยู่ร่วมสังคมเดียวกันอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการจัดรายการวิทยุ หรือโทรทัศน์ด้านคนพิการ (สำนักงาน กสทช. และสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย : 2558) ที่อธิบายว่าเนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร การกล่าวถึงคนพิการ และการร่วมรายการของคนพิการ ควรระวังไม่ให้เกิดการละเมิดในลักษณะที่บิดเบือน อคติและไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ควรนำเสนอเนื้อหาที่คนพิการและคนทั่วไปใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความเสมอภาค ทั้งด้านการดำรงชีวิต การเมือง

เศรษฐกิจ บริการด้านสุขภาพ การศึกษา อาหาร ที่อยู่อาศัย การจ้างงาน / การมีงานทำ ที่ดิน กีฬา นันทนาการ เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ เพื่อหลีกเลี่ยงการล่วงละเมิดหรือกระทบกระเทือนความรู้สึกของคนพิการ คือ ไม่ควรนำเสนอเรื่องราวที่มาจากความเชื่อเรื่องเวรกรรมและเชื่อมโยงกับความพิการ ไม่ควรนำเสนอภาพของคนพิการในลักษณะผู้ไร้ความสามารถ และไม่ควรนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนมุมมองต่อคนพิการในด้านเป็นผู้รับหรือในเชิงเวทมนานิยม

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (2560) ได้พูดถึงความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คนพิการทางการได้ยินต้องการเข้าถึงรายการ “ทุกประเภท” เช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งสามารถจัดให้มีบริการล่ามภาษามือได้ในรายการทุกประเภท โดยมุ่งจัดทำบริการในรายการที่เป็นการออกอากาศแจ้งข่าวหรือเตือนในกรณีที่มีภัยพิบัติหรือมีเหตุฉุกเฉิน และรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ได้แก่ 1.) รายการข่าวสาร 2.) รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย 3.) รายการส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม 4.) รายการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม คนพิการทางการได้ยินอาจมีความต้องการเนื้อหา รายการที่หลากหลายตามแต่ความชอบ ความสนใจ เช่น ข่าวท้องถิ่น กฎหมาย สุขภาพ สารคดีท่องเที่ยว ทำอาหาร เป็นต้น จึงอาจจัดทำบริการในรายการที่มีเนื้อหาดังกล่าวด้วย

3. การเขียนโครงเรื่อง (synopsis)

โครงเรื่องคือการกำหนดโครงร่าง ลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่จะใช้ในการเดินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบก่อนหน้าที่จะเขียนบท (script) ในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอนั้น การลำดับเรื่องราวต้องไม่ซับซ้อน สลับไปมา สอดคล้องกับคือนารท หงษ์ประยูร (2558) อธิบายว่าหากกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นคนหูหนวกและคนที่มีการได้ยิน รายการควรมีทั้งเสียงพากย์และคำบรรยายแทนเสียง (Caption) และต้องมีการกำหนดโครงสร้างและลำดับรายการให้ชัดเจนไม่สลับไปมา มีความยาวรายการประมาณ 30 นาที

สำหรับรูปแบบของบทโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอนั้น ถ้าทีมงานถ่ายทำรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นบุคคลทั่วไปสามารถใช้แบบสองคอลัมน์ (The Two-Column) โดยคอลัมน์ซ้ายเป็นภาพ คอลัมน์ขวาเป็นเสียง ล่ามจะทำหน้าที่แปลบทให้กับพิธีกรหูหนวก การใช้แบบนี้จะสามารถลงรายละเอียดทั้งภาพและเสียง ทำให้สะดวกในการทำงาน และเห็นความสอดคล้องระหว่างภาพและเสียงรวมทั้งเทคนิคพิเศษตลอดทั้งรายการ ในขณะที่แบบสตอรี่บอร์ด (Storyboard) จะเหมาะกับการทำงานที่มีคนหูหนวกเป็นทีมงานหลักในการผลิตรายการ เช่น คนหูหนวกเป็นคนเขียนบทเอง หรือเป็นช่างภาพ เนื่องจากแบบสตอรี่บอร์ดเน้นเล่าเรื่องด้วยภาพ สามารถเล่าเรื่องได้ง่าย เชื่อมต่อด้วยภาพ ทำให้คนหูหนวกสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ดี และทีมงานสามารถเข้าใจได้ตรงกัน

4. เขียนบทสำหรับถ่ายทำ (shooting script)

จากประสบการณ์ในฐานะผู้เขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือ เต็มจอ รายการสื่อด้วยใจ และรายการพลเมือง D (Deaf Citizen) ผู้เขียนบทความพบว่า ผู้เขียนบทควรให้ความสำคัญกับเทคนิคการสื่อสารด้วยภาพ เนื่องจากคนหูหนวกรับรู้ผ่านการมองเห็นเป็นหลัก โดยดูภาษามือเพื่อทำความเข้าใจเรื่องราว การดูภาพพร้อมกับการดูภาษามือ จะทำให้ประสิทธิภาพในการรับชมของคนหูหนวกลดลง ด้วยเหตุนี้ในการเขียนคำสั่งภาพไม่ควรเคลื่อนที่กล้องหรือตัดต่อเปลี่ยนภาพในระหว่างที่พิธีกรกำลังสื่อสารด้วยภาษามือ ผู้เขียนบทควรเขียนบทบรรยายก่อน หลังจากนั้นค่อยใส่ภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่พิธีกรอธิบายในตอนแรก นอกจากนี้ ผู้เขียนบทต้องระวังเรื่องการจบกวนการมองเห็นภาพในรายการ เช่น ตัวอักษรหรือกราฟิกต้องไม่บังท่ามือของบุคคลในรายการ รวมทั้งควรเลือกขนาดภาพระยะปานกลาง Medium Shot เพราะเป็นภาพที่จะทำให้ผู้ชมได้เห็นทั้งท่ามือ การเคลื่อนไหวร่างกาย สีหน้าแววตา เนื่องจากคนหูหนวกใช้ภาษามือในการสื่อสาร หากใช้ขนาดภาพที่ระยะใกล้มากหรือไกลกว่านี้ จะส่งผลให้คนหูหนวกมองเห็นท่ามือไม่ชัดเจน

สอดคล้องกับแนวทางการเขียนบทของพิมพ์พลอย รัตนมาศ (2561) หนึ่งในทีมเขียนบทรายการพลเมืองดี ซีซั่น 3 และรายการสื่อด้วยใจ ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “หลักการเขียนบท จะต้องมีส่วนฐานของการเขียนบทรายการปกติก่อน ซึ่งหลักจะคล้าย ๆ กัน แตกต่างกันที่บทของคนหูหนวกจะไม่สามารถ insert ภาพไปพร้อมกับการบรรยายภาษามือได้ เนื่องจากคนหูหนวกจะต้องดูภาษามือตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถ

มองภาพ insert ไปพร้อมกันได้ ดังนั้นการเขียนบทจึงต้องแยกระหว่าง บทบรรยายภาษามือกับภาพ insert และเนื่องจากคนหูหนวกต้องดูที่มือของพิธีกรเป็นหลัก ดังนั้นเราไม่สามารถเขียนบทให้พิธีกรเดินไปด้วย บรรยายภาษามือไปด้วย หรือหยิบจับสิ่งของระหว่างการบรรยายภาษามือ และไม่สามารถกำหนดระยะกล้องที่อาจทำให้มองเห็นมือไม่ชัดได้ โดยมากจะใช้ได้แค่ 2 ระยะ คือ MS กับ LS (ช่วงครึ่งตัว กับเต็มตัว) ซึ่งรายละเอียดข้อจำกัดเหล่านี้จะค่อนข้างแตกต่างกับบทรายการปกติ”

สัญญาทิพย์ เพ็ญนภักตร์ และสุทธนอม รอดสว่าง (2558) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนารายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอว่า ทีมผลิตรายการควรเพิ่มอินโฟกราฟิก (infographic) ซึ่งเป็นภาพหรือกราฟิกที่อธิบายข้อมูลด้านสถิติ ความรู้หรือตัวเลข เนื่องจากภาพอินโฟกราฟิก จะเป็นการย่อข้อมูลเพื่อให้ผู้ชมรายการโดยเฉพาะคนหูหนวกเข้าใจได้ง่ายขึ้นและใช้เป็นลูกเล่นให้รายการมีสีสัน ดึงดูดความสนใจผู้ชมได้ดี อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนบทความแนะนำว่าหากผู้เขียนบทจะนำภาพอินโฟกราฟิกมาใช้จะต้องไม่นำเสนอภาพกราฟิกหรือภาพเคลื่อนไหวพร้อมกับการสื่อสารด้วยภาษามือหรือเสียงบรรยาย เพราะจะเป็นอุปสรรคในการรับชมรายการโทรทัศน์ของคนหูหนวกได้

สำหรับการเลือกฉากควรเลือกฉากที่มีสีพื้น เรียบ ไม่มีลวดลายมาก ไม่รบกวนสายตาผู้ชมเพื่อให้คนหูหนวกมองเห็นท่ามือของบุคคลในรายการได้ชัดเจน สอดคล้องกับฤทัยพร ม่วงเทศ สุรพล บุญลือ และกิริติ ตันเสถียร (2557) ที่อธิบายว่ารายการที่สามารถตอบสนองความต้องการคนพิการทางการได้ยินนั้น จอล่ามต้องมีขนาดใหญ่ มีพื้นสีหลังที่ทำให้

มือของลามีความโดดเด่น ทำให้ง่ายต่อการรับชมและแปลความหมาย อีกทั้งควรมีคำบรรยายที่มีขนาดใหญ่และมีตัวอักษรที่อ่านง่าย รวมไปถึงรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบภาพที่มีความเหมาะสม จะทำให้รายการมีความน่าสนใจและดึงดูดให้ผู้ชมติดตามตลอดทั้งรายการ

5. การตรวจทานและแก้ไขบท (rewriting)

ผู้เขียนบทควรมีคนหนุนหนุนเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นหนึ่งในทีมผู้ตรวจทานและแก้ไขบทเพื่อให้บทโทรทัศน์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อให้ข้อมูลเรื่องคนพิการที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสื่อได้ สิญาทิพย์ เพ็ญภักตร์ และสุดถนอม รอดสว่าง (2558) อธิบายว่าการมีคนหนุนหนุนเป็นที่ทีมงานผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอนั้น สะท้อนให้เห็นว่าทีมผู้ผลิตรายการให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) โดยเปิดโอกาสให้คนหนุนหนุนมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ แต่รายการอาจเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ชมได้อีกในช่องทางอื่นนอกเหนือจาก Facebook เช่น มีเกมหรือตอบคำถามท้ายรายการ เปิดโอกาสให้ผู้ชมส่ง SMS มาที่รายการเพื่อร่วมกำหนดเนื้อหาที่อยากจะดู หรือเปิดโอกาสให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครผลิตรายการ

หลักการเขียนบทโทรทัศน์ภาษามือเต็มใจ

การใช้ภาษาในการเขียนบทสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

คนหูหนวกส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างจำกัด เช่น อ่านช้า รู้จักศัพท์จำนวนน้อย และไม่เข้าใจประโยคที่มีความซับซ้อน (กลุ่มงานรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556) ด้วยเหตุที่คนหูหนวกมีข้อจำกัดในการอ่านเขียนรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มใจจึงต้องมีทั้งล่ามภาษามือและคำบรรยายแทนเสียงควบคู่กันไป

การใช้ภาษาสำหรับคนหูหนวกควรใช้ภาษาเชิงทางการ สั้น กระชับ ได้ใจความ เรียงประโยคไม่ซับซ้อน โดยแบ่งประโยคให้สั้นและเขียนเนื้อหาให้เรียงตามลำดับเวลา ไม่ใช้ภาษาเชิงวรรณกรรมหรือใช้คำศัพท์ยากเกินไป ควรใช้คำศัพท์ที่เข้าใจได้โดยทั่วไป เนื่องจากศัพท์บางคำไม่มีการบัญญัติเป็นภาษามือ โดยเฉพาะศัพท์ยาก ศัพท์ที่มีความหมายหรือเป็นชื่อเรียกเฉพาะ เช่น พระเมรุมาศ เขาพระสุเมรุ สัตว์หิมพานต์ ฉากบังเพลิง ฯลฯ ทำให้พิธีกรหูหนวกไม่เข้าใจและไม่สามารถแปลความหมายเป็นภาษามือได้ วิธีการแก้ปัญหาคือผู้เขียนบทจะต้องอธิบายให้ล่ามภาษามือเข้าใจความหมาย โดยบอกแนวคิด ที่มาที่ไปของศัพท์ เพื่อให้ล่ามเป็นสื่อกลางในการอธิบาย นอกจากนี้ผู้เขียนบทอาจจะเปิดรูปภาพให้พิธีกรเห็นเป็นตัวอย่าง หากไม่สามารถอธิบายได้ด้วยภาษามือล่ามจะบอกตัวสะกดของศัพท์คำนั้นไปเลย

นอกจากนี้ ไวยากรณ์ภาษาเขียนกับภาษามือไม่ตรงกันทำให้เกิดปัญหาในการถ่ายทำได้ พิมพลอย รัตนมาศ (2561) อธิบายถึงปัญหานี้ว่า “ประโยคในภาษามือจะเรียงจากประธาน กริยา กรรม เป็นประโยคความเดียวง่าย ๆ ไม่มีคำเชื่อมประโยค แต่เมื่อเขียนบทจริง ผู้เขียนไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเรียงประโยคแบบซับซ้อนได้ เนื่องจากความเคยชินในการใช้ภาษาปกติ และเพื่อทำให้ผู้ชมทั่วไปไม่สับสนเวลารับชม จึงจำเป็นต้องใส่คำเชื่อมประโยคลงไปบ้าง ทำให้เกิดปัญหาขณะถ่ายทำเพราะไวยากรณ์ของประโยคไม่ตรงกัน ล่ามภาษามือจะต้องช่วยแปลงประโยคยาวๆ 1 ประโยค ให้กลายเป็นประโยคย่อยๆ หลายประโยค พิธีกรจึงจะสามารถใช้ภาษามือได้ที่ละประโยคจนครบถ้วน อย่างไรก็ตาม การนำเสนอด้วยภาษามือ จะใช้เวลานานกว่าการพูดปกติ ปัญหาที่พบคือในบางครั้ง

บทมีขนาดยาวเกินไปสำหรับภาษามือ ทำให้เวลาไม่พอ ผู้เขียนบทต้องปรับบทหน้างานให้สั้น กระชับมากขึ้น หรือตัดบางประเด็นออกไปเพื่อนำเสนอได้ตามเวลาที่กำหนด”

จากการสัมภาษณ์ประกายรัตน์ ณ ศรีโต (2561) ผู้เขียนบทอีกคนหนึ่งของรายการพลเมือง D (Deaf Citizen) พบว่าผู้เขียนบทมีปัญหาประเด็นเดียวกันในเรื่องของการใช้ภาษาสำหรับคนพิการทางการได้ยิน โดยได้แสดงทัศนะว่า “ปัญหาที่พบในการเขียนบท ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการถ่ายทอดบทถอดออกมาเป็นคำพูด เพราะบางที่เราต้องการสื่อสารแบบนี้ แต่ในภาษามือไม่มี ผู้เขียนบทจึงต้องพยายามใช้คำพูดที่ฟังเข้าใจง่าย มีคำศัพท์ไม่ซับซ้อนเกินไป และหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่กระทบความรู้สึกของคนพิการทางการได้ยิน”

ดังนั้น ก่อนถ่ายทำแต่ละฉากผู้เขียนบทควรทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างพิธีกร ล่ามภาษามือ และผู้เขียนบท เพราะบางครั้งอาจมีส่วนที่เข้าใจคลาดเคลื่อนกันไปบ้างเนื่องจากข้อจำกัดทางภาษามือ นอกจากนี้ ศัพท์บางคำจะต้องทำการตรวจสอบกับทางสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยเพื่อความถูกต้องด้วย ลักษณะบทที่คนหูหนวกชอบส่วนใหญ่จะเป็นบทที่มีการอธิบายหรือขยายความที่มาของคำศัพท์ควบคู่ไปกับการนำเสนอเนื้อหา นอกจากนี้ควรมีภาพประกอบที่น่าสนใจและดูง่าย เพื่อขยายความข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้คนหูหนวกเข้าใจได้ดีมากกว่าการดูจากภาษามือเพียงอย่างเดียว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยินนั้น ผู้เขียนบทจำเป็นต้องทำความเข้าใจข้อจำกัดในการสื่อสารและธรรมชาติการรับชมของคนหูหนวก เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกเนื้อหา การใช้ภาษา การเล่าเรื่องด้วยภาพ และเทคนิคการนำเสนอ รวมทั้งมีคำบรรยายแทนเสียง (captions) และมีเสียงพากย์ตลอดทั้งรายการ เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเพื่อให้ทุกคนสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ร่วมกันได้

รายการภาษามือเต็มจอควรจะสนับสนุนความสามารถของคนพิการทางการได้ยินให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้คนหูหนวกได้มีส่วนร่วมในการผลิตรายการและเปิดโอกาสให้คนหูหนวกเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นหรือกำหนดทิศทางของเนื้อหาของบทรายการที่เหมาะสมกับคนหูหนวก เพื่อให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจความแตกต่างและยอมรับในศักยภาพของคนหูหนวก ส่งผลให้คนทั่วไปและคนหูหนวกได้เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนบทควรทำการศึกษารายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนารายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอของไทย และพัฒนารูปแบบรายการให้สร้างสรรค์ ตอบโจทย์ความต้องการของคนพิการ รวมทั้งบทต้องไม่แยกคนพิการออกจากการรับชมรายการของคนทั่วไปเพื่อให้ทุกคนสามารถดูรายการโทรทัศน์เพื่อเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้

บรรณานุกรม

กลุ่มงานรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2556). รายงานสรุปผลการศึกษาคำเข้าถึงสื่อของกลุ่มคนพิการ. กรุงเทพฯ.

คมสัน รัตนะสิมากุล. (2555). หลักการเขียนบทวิทยุกระจายเสียงและบทวิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ตรี บุญเจือ และกীরติ บุญเจือ. (2558). คนพิการกับการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์. (2560). สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561, จาก <https://broadcast.nbt.go.th/data/document/law/doc/th/610100000001.pdf>.

ประกายรัตน์ ณ ศรีโต, ผู้เขียนบทรายการพลเมือง D (Deaf Citizen) ซีซั่น 3. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2561.

- แผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). (2560). สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561, จาก <https://www.nstda.or.th/th/publication/11247-national-economic-social-development-plan-12>.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. (2550). สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.mol.go.th/content/62670/1504757160>.
- พิมพ์ลอย รัตนมาศ, ผู้เขียนบทรายการพลเมือง D (*Deaf Citizen*) ซีซั่น 3 และรายการสื่อด้วยใจ. สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561.
- ฤทัยพร ม่วงเทศ, สุรพล บุญลือ, และกীরติ ต้นเสถียร. (2557). การพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ประเภทรายการข่าวสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยินและการสื่อความหมาย. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 31, 21 สิงหาคม 2557 มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- ศิวินารถ หงส์ประยูร. (2558). การพัฒนารายการข่าวทางสื่ออินเทอร์เน็ตทีวี (IPTV) สำหรับคนหูหนวก. วารสารสุทธิปริทัศน์. 29(90), 291-312.
- สิญาทิพย์ เพ็ญนภัทร์ และสุดถนอม รอดสว่าง. (2558). การประเมินคุณภาพรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก การเปิดรับข่าวสารความคิดเห็น และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนที่มีต่อรายการของ Thai Deaf TV. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

- สำนักงาน กสทช. และสมาคมสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย.
(2558). *คู่มือการจัดผลิตรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ
คนพิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- อารดา ครุจิต. (2560). *โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Ofcom. (2014). *Review of signing arrangements for relevant TV
channels*. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2561, จาก [http://www.ofcom.
org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/69009/.condoc.pdf](http://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/69009/.condoc.pdf).

Bibliography

Act on The Disabled's Quality of Life Promotion and Development B.E.2550. Retrieved 12 July 2018, from <http://www.mol.go.th/content/62670/1504757160>. (In Thai).

Arada Karujit. (2017). *TV for the audiences with hearing impairment*. Bangkok: Thammasat University Press. (in Thai).

Komsan Rattanasimakul. (2012). *Principles of script writing for radio and TV programs*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai).

National Economic and Society Development Plan, Twelfth Issue (B.E.2560-2564). Retrieved 12 July 2018, from <https://www.nstda.or.th/th/publication/11247-national-economic-social-development-plan-12>. (In Thai).

Office of The National Broadcasting and Telecommunications Commission and Dhurakij Pundit University. (2013). *The disabled and their media access*. Research report. Bangkok. (In Thai).

Ofcom. (2014). *Review of signing arrangements for relevant TV channels*. Retrieved 12 July 2018, from http://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/69009/.condoc.pdf.

Office of the NBTC Announcement on the right of the disabled for using and accessing broadcast media. Retrieved 12 July 2018, from [https://broadcast.nbt.go.th /data/document/law/doc/th/610100000001.pdf](https://broadcast.nbt.go.th/data/document/law/doc/th/610100000001.pdf). (In Thai).

Office of the NBTC and The Association of Thai Disabled. (2015). The handbook of radio and TV program production for the audiences with hearing impairment. Bangkok: Office of the NBTC. (in Thai).

Pimploy Rattanamas, 'Deaf Citizen' and 'Hear with Heart' Script writer. Interview, 16 August 2018. (In Thai).

Prakairat Na Srito, 'Deaf Citizen' Script writer. Interview, 20 August 2018. (In Thai).

Ruthaiporn Muangted, Surapol Bunrue, and Kerati Tanthasatien. (2014). *The development for news program format for the audiences with hearing impairment*. The 31th national conference proceeding for postgraduate research, 21 August 2017. Bangkok : Thonburi University. (In Thai).

Sivanart Hongprayoon. (2016). The development of news program on IPTV for the audiences with hearing impairment. *Suthiparithat*. 29(90), pp. 291-312. (In Thai).

Siyathip pianpak ana Sudthanom Rodsawang. (2015). *The quality of sign-presented TV programme for the audience with hearing impairment: The evaluation of 'Thai Deaf TV' on their access and use*. Research report. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation. (In Thai).

Tri Bunjue and Keerati Bunjue. (2015). *The disabled and broadcast media access for the development of quality of life : The analytical approach, understanding, and principles*. Conference proceeding for the sixth national and international research symposium. Bangkok : Suan Sunandha Rajabhat University. (In Thai).